

Република Србија
ФАКУЛТЕТ ПЕДАГОШКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Број: 01-3744/1

4.9.2018.

Ј а г о д и н а

На основу члана 70. став 4. Статута, Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу обавештава јавност

I. Ставља се на увид јавности завршни рад на мастер академским студијама, под називом *Испраживачки иприсиуи ујознавању деце иредиколскої узрасїа са садржајима о свейлосїи*, кандидата Босиљке Цигановић и *Извешїај комисије за оцелу и одбрану наведеної завршиної рада* број 01-3727/1 од 04.09.2018. године.

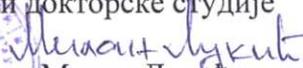
II. Извештај Комисије ставља се на увид јавности објављивањем на сајту Факултета. Завршни рад на мастер академским студијама и извештај комисије стављају се на увид јавности у библиотеци Факултета.

III. Рок објављивања: 8 дана.

IV. Примедбе и предлози на урађени завршни рад на мастер академским студијама и извештај комисије достављају се у предвиђеном року преко пословног секретара.

Достављено адиминистратору и библиотеци, и истакнуто на огласној табли 04.09.2018. године.

Самостални стручно-технички сарадник
за студије и студентска питања – мастер
и докторске студије

Милан Лукић

**ФАКУЛТЕТ ПЕДАГОШКИХ НАУКА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ,
ЈАГОДИНА**

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПЕДАГОШКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ, ЈАГОДИНА**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, бр. 01-2302/1, донетој на седници одржаној 25. маја 2018. године, образована је Комисија за оцену и одбрану завршног рада на мастер академским студијама, под називом *Истраживачки приступ упознавању деце предшколског узраста са садржајима о светлости*, кандидата Босиљке Цигановић II-3/2017-МС, у саставу:

Председник:

Проф. др Емина Копас-Вукашиновић, редовни професор Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, за ужу научну област Педагогија, и

Чланови:

1. Др Биљана Стојановић, доцент Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, за ужу научну област Педагогија
2. Др Ирена Голубовић-Илић, доцент Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, за ужу научну област Методика наставе природе и друштва, ментор.

На основу процене мастер рада Комисија подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

Мастер рад под називом *Истраживачки приступ упознавању деце предшколског узраста са садржајима о светлости* написан је у обиму од 66 страница.

Након садржаја рада (2 странице) следи текст мастер рада, који је систематизован у следећа поглавља.

1. Увод (2 странице)
2. Теоријски приступ истраживању (19 страница)
3. Методолошки приступ истраживању (3 странице)
4. Анализа и интерпретација резултата истраживања (20 страница)
5. Закључак (3 странице)
6. Литература (1 страница)
7. Прилог (2 странице)

У **уводном делу** рада је истакнуто да је у раду са децом пре свега потребно да оно што желимо да их научимо буде занимљиво, у складу са њиховим развојем, па према томе, и пуно игре која је деци најважнија активност. Такође, деци је потребно омогућити да сопственим залагањем дођу до знања, да претпостављају, размишљају, проверавају,

питају и истраживањем дођу до одређених закључака. Током усмерених активности деца би требало да буду активна, јер ће знања стечена богаћењем искуства извођењем огледа и кроз игру, засигурно остати много дуже у њиховом памћењу, него она која су им дата у „готовом“ облику. Кандидат наглашава значајну улогу васпитача у мотивисању, подстицању и усмеравању дечије потребе за истраживањем, стварању подстицајног окружења и позитивне атмосфере, јер од начина на који се задовољава њихова радозналост, зависи мотивација и заинтересованост детета за истраживање, способност анализирања и закључивања, а самим тим и њихов интелектуални развој.

Теоријски приступ истраживању кандидаткиња започиње дефинисањем кључних појмова значајних за истраживање (истраживачки приступ, активно учење, откривачке или истраживачке активности, проблемска метода, хеуристички разговор). У наредном поглављу нагласак је на суштини и значају *истраживачког приступа у области Упознавања околине*, који између осталог, подразумева да би у васпитно-образовном раду са децом требало неговати, подстицати и примењивати све облике учења који ће допринети развоју њихових когнитивних способности – мишљења, закључивања, упоређивања и других, уз одређени интелектуални напор и залагање. Деца се у васпитно-образовном процесу морају привикавати да буду активна, што значи да је потребно оспособљавати их да постављају питања, међусобно сарађују и комуницирају, развијати њихову знатижељу, охрабривати их да износе своје идеје и запажања, усмеравати их ка откривању, охрабривати их и учити да налазе доказе својих тврдњи, а самим тим проверавају своје претпоставке. Све дечије активности требало би пажљиво испланирати, обезбедити адекватне услове и подстицајну средину, што ће, уз подршку и охрабрење васпитача, резултирати дечијом иницијативом, радозналошћу и интересовањем за све ствари и појаве које их окружују.

Кандидаткиња наглашава да сарадња међу децом у истраживачком раду има формативну димензију, јер се током самосталног рада приликом решавања заједничких проблема и задатака, међу децом стварају добри међуодноси, развијају комуникативне компетенције, али и карактерне особине као што су упорност, истрајност, одговорност, стрпљење, толерантност и др. Поред интелектуалних, развијају се и мануелне вештине и способности деце, она се социјализују, оспособљавају за тимски рад, развијају вештине објашњавања, образлагања, доношења одлука и аргумендовања сопствених идеја и ставова.

У поглављу *Значај активног учења природних наука* акценат је на потреби да се деци омогући сталан контакт са непосредним окружењем, односно да свет, појаве, процесе и предмете који их окружују, истражују и проучавају. Активно ангажовање детета у конкретним искуствима и ситуацијама као што су шетња природом, посматрање реке, коришћење магнета, коришћење снаге ветра, воде [...] на предшколском узрасту је од изузетног значаја. Експлоративни карактер игре подразумева посебан начин организације васпитно-образовног рада са децом, примерен њиховим могућностима и интересовањима, при чему водећа улога припада васпитачу као мотиватору, планеру, организатору и реализатору активности заснованих на активном учењу.

У поглављу *Важност откривачких активности* поред навођења конкретних садржаја Упознавања околине које деца могу самостално откривати, кандидат истиче да би им требало обезбедити што више могућности и услова да стекну што јасније представе о природи, појавама, процесима и односима у њој. Откривање и трагање за одговорима васпитачи би требало да организују кроз игру, постављањем конкретних задатака деци (да

пронађу, изабери, повежу, открију, провере или утврде и сл.), креирајући ситуације које су провокативне, деци интересантне и за њих претстављају изазов, имају смисао, а да истовремено омогућавају откривање и сазнавање нечега новог што деци до тада није било познато.

У наредним поглављима *Садржаји о светлости погодни за примену истраживачких активности* и *Садржаји о светлости на предшколском узрасту* кандидат најпре из Модела основа програма васпитно-образовног рада са децом предшколског узраста (Каменов, 2003) издваја теме и јединице активности, задатке васпитача које би требало остварити како би деца усвојила елементарна знања о светлости (њеним својствима, понашању, бојама и сл.), а затим детаљно наводи конкретне примере – природне и вештачке изворе светлости, настајање сенке, смену обданице и ноћи, значај и утицај сунчеве светлости на жива бића и друге садржаје који би могли да се обраде са децом предшколског узраста применом истраживачког приступа. При том наглашава да би ти садржаји морали да буду тако осмишљени да децу наведу да сама долазе до закључака, да би им требало постављати питања која ће покренути њихово размишљање, машту, интересовања, мотивацију и жељу за сазнавањем. Саставни део овог поглавља представља 20 врло интересантних, једноставних и узрасту деце прилагођених огледа које је кандидат издвојио и прилагодио на тај начин да их васпитачи могу демонстрирати деци, извести их уз дечију помоћ или их задати деци како би самостално открили неку од особина светлости.

Теоријски приступ истраживању кандидат завршава поглављем у коме је истакнут *значај истраживања*. Констатујући да се садржаји о биљкама, животињама, занимањима људи, празницима и сл. много чешће обрађују у вртићима, док се мали број васпитача одлучује за реализацију садржаја о светлости, кандидат наводи два могућа образложења: најпре, у питању су садржаји који су деци апстрактни и тешки за разумевање, а с друге стране такве активности захтевају додатни напор, време и припрему васпитача. Неопходни услови потребни да би се истраживачке активности, не само о светлости, успешно реализовале су: 1) да васпитачи добро „владају“ техником вођења хеуристичког разговора, односно да су компетентни за остваривање истраживачких активности; и 2) да добро познају садржаје које обрађују, како би могли да поједноставе објашњења, образложења и дају адекватне одговоре на поједина дечија питања. У навођењу идеја, предлога, могућности, различитих огледа и модела припрема које би васпитачи могли да употребе у реализацији садржаја о светлости огледа се значај истраживања.

Методолошки приступ истраживању обухвата *проблем* истраживања одређен питањем *Колико често васпитачи користе истраживачки приступ приликом обраде садржаја о светлости са децом предшколског узраста?* и предмет истраживања који се односи на *учесталост примене истраживачког приступа у раду васпитача приликом обраде садржаја о светлости са децом предшколског узраста*. Циљ истраживања био је да се *испита и утврди колико је у раду васпитача са децом предшколског узраста заступљена примена истраживачког приступа приликом обраде садржаја о светлости и какви су њихови ставови о таквом начину рада*. Из овако постављеног циља истраживања произашли су следећи задаци: 1) анализом садржаја радних књига васпитача за текућу годину утврдити колико је присутна обрада садржаја о светлости са децом предшколског узраста, односно заступљеност усмерених активности из Упознавања околине које се тичу садржаја о светлости; 2) испитати ставове васпитача о примени истраживачког приступа у

раду са децом и начинима реализације садржаја на тему „Светлост“; 3) навести кроз примере добре праксе различите начине и могућности примене истраживачких активности путем којих се деца предшколског узраста могу упознати са садржајима о светлости, односно примере припрема за реализацију усмерених активности из Упознавања околине применом истраживачког приступа на тему „Светлост“.

Следи јасно детерминисана *општа хипотеза* да васпитачи у свом раду не планирају и/или ретко организују и реализују упознавање деце предшколског узраста са садржајима о светлости применом истраживачких активности у оквиру Методике упознавања околине. Полазећи од опште хипотезе, а у односу на постављене задатке истраживања, утврђене су и *посебне хипотезе*.

Истраживање је обављено током маја и јуна месеца 2018. године у предшколској установи „Пионир“ у Јагодини. Кандидат је најпре обавио анализу садржаја радних књига васпитача за текућу годину са циљем проналажења тема и јединица активности које подразумевају обраду садржаја о светлости применом истраживачког приступа, а затим и анкетирање васпитача како би утврдио њихове ставове о учесталости примене истраживачког приступа и начинима обраде садржаја о светлости. Обрада података подразумевала је критичку анализу радних књига васпитача, упоредну и статистичку анализу ставова васпитача о тврдњама у оквиру анкетног упитника.

Резултате истраживања (текстуално и графички) кандидат је представио у делу рада **Анализа и интерпретација резултата истраживања**, али на тај начин што их је, према утврђеним задацима истраживања, систематизовао у три засебна поглавља: 1) Критички осврт на садржаје радних књига васпитача; 2) Ставови васпитача о примени истраживачког приступа и начинима реализације садржаја о светлости и 3) Примери добре праксе различитих начина и могућности примене истраживачких активности путем којих се деца предшколског узраста могу упознати са садржајима о светлости.

Када су у питању резултати који се односе на садржаје радних књига васпитача, кандидат је таксативно, врло детаљно и за свих 20 радних књига (старијег и предшколског узраста) посебно навео податке који се тичу обраде садржаја о светлости применом истраживачког приступа, а затим их и графички представио. Наведени подаци указују на чињеницу да васпитачи ретко планирају и реализују обраду садржаја о светлости, наводећи као разлоге недостатак одговарајућих средстава и времена, и мишљење да такви садржаји нису прилагођени узрасту деце. Анализиране радне књиге васпитача кандидат је на основу сличности садржаја груписао на оне које не садрже ниједну тему или јединицу са садржајима о светлости (40%), оне у којима садржаји о светлости постоје, али индиректно, посредно, у оквиру јединица које се односе на боје, временске прилике и сл. (45%), и радне књиге у којима садржаји о светлости постоје (15%). Наведени подаци потврдили су претпоставку кандидата да обрада садржаја о светлости није присутна у садржајима радних књига васпитача, односно да не постоје или је број усмерених активности Упознавања околине које се тичу садржаја о светлости незнатан.

У наредном поглављу представљени су резултати анкетирања 50 васпитача, односно њихови ставови о примени истраживачког приступа у реализацији усмерених активности из Упознавања околине и начинима реализације садржаја о светлости. Резултати су показали да већина анкетираних има позитивне ставове о таквом начину рада, али истраживачке активности при упознавању деце са садржајима о светлости слабо/ретко примењују. Кандидат је утврдио да постоји велики раскорак између теорије

и праксе, онога што васпитачи знају и мисле и онога што заиста раде у пракси («једно пишу, друго раде»), јер познају предности истраживачког приступа, значај обраде садржаја о светлости, свесни су васпитно-образовних ефеката самосталног извођења огледа, навођења деце на размишљање, закључивање, мисаону активност, али такав начин рада са децом углавном не користе.

Посебно интересантим и корисним сматрамо поглавље у коме кандидат наводи примере добре праксе истраживачких активности којима се деца предшколског узраста могу упознати са садржајима о светлости. Ово поглавље садржи три припреме за усмерене активности које су осмишљене на тај начин да је усвајање садржаја о светлости засновано на комбинацији хеуристичког разговора, демонстрације огледа и методе практичних радова. Наведеним примерима, који могу бити од користи како будућим васпитачима, тако и колегама које имају жељу да унапреде и осавремене свој рад, да у садржаје које обрађују са децом уврсте и садржаје о светлости, кандидат је показао да је могуће организовати усмерене активности истраживачког типа у којима је изражена активност деце, где они применом огледа долазе до нових сазнања и открића о светлости, чиме је демантовао мишљења и коментаре појединих васпитача да су у питању садржаји који нису прилагођени дечијем узрасту.

У поглављу **Закључци** истакнуто је да деца најефикасније усвајају знања кроз активности које од њих захтевају да су ангажовани, да манипулишу реалним објектима, истражују, проверавају, испитују, траже решења проблема који за њих имају одређени смисао и интерес. Такође, воле да „помогну“ васпитачима, јер се на тај начин осећају важним, јачају своје самопоуздање, развијају радозналост и свест о томе да се њихов труд уважава. Истраживачке активности је најбоље комбиновати са играма, креирати подстицајну средину и различите ситуације у којима ће дете развити потенцијале које поседује и своју личност на најбољи могући начин. Улога васпитача који са мало маште, добре воље, ентузијазма и креативности, може успешно реализовати активности којима ће деца обезбедити стицање елементарних знања и поставити „темеље“ будућег образовања, остаје незамењива.

Закључак и предлог

Примена истраживачког приступа и креирање усмерених активности Упознавања околине на тај начин да се деца доводе у ситуацију да активно упознају појаве, процесе и односе у свом окружењу, а између осталих и садржаје о светлости, значајан је предуслов за успешну и квалитетну реализацију васпитно-образовног рада у вртићима. Имајући у виду да је кандидат у свом раду навео опште карактеристике истраживачког приступа, издвојио садржаје о светлости који се могу реализовати применом таквог начина рада, навео огледе које васпитачи могу користити приликом обраде наведених садржаја, дао примере припрема за реализацију усмерених активности, детаљно приказао резултате анализе садржаја радних књига васпитача и њихових ставова о истраживачким активностима на тему *Светлост*, мастер рад представља оригиналан и значајан допринос даљем развоју Методике упознавања околине и квалитетнијој организацији рада васпитача са децом у предшколским установама.

Давањем појмовних одређења истраживачких активности и активног учења заснованих на савременим теоријским поставкама, одабиром релевантне и актуелне

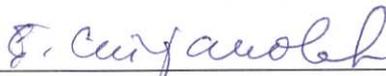
литературе, одговарајућим методолошким приступом истраживању, детаљном анализом и зналачком интерпретацијом прикупљених података, оригиналним и креативним моделовањем припрема за усмерене активности на тему *Светлост* и изведеним закључцима, потврђен је квалитет овог завршног мастер рада, али и чињеница да је кандидат на научно валидан начин приступио једном од значајних проблема у области Методике упознавања околине.

Комисија, у складу са наведеним, предлаже Наставно-научном већу да усвоји поднети извештај и одобри јавну одбрану завршног мастер рада, кандидаткињи **Босиљки Цигановић**.

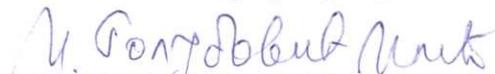
К о м и с и ј а:

Проф. др Емина Копас-Вукашиновић, редовни професор
Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу,
Јагодина, за ужу научну област *Педагогија*, председник

др Биљана Стојановић, доцент Факултета педагошких наука
Универзитета у Крагујевцу, Јагодина,
за ужу научну област *Педагогија*, члан

др Ирена Голубовић-Илић, доцент Факултета педагошких
наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, за ужу научну
област Методика наставе природе и друштва, ментор